

دنیای پر رمز و راز نقاشی کودکان

روانشناسان کودک تحلیل‌های زیادی از نقاشی آنان می‌کنند و می‌توانند به زوایای پنهان روحیات کودکان و مشکلاتی که هرگز به زبان نمی‌آورند و گاه والدین هم به آن اشاره‌ای نمی‌کنند پی ببرند.

جام جم آنلاین: روانشناسان کودک تحلیل‌های زیادی از نقاشی آنان می‌کنند و می‌توانند به زوایای پنهان روحیات کودکان و مشکلاتی که هرگز به زبان نمی‌آورند و گاه والدین هم به آن اشاره‌ای نمی‌کنند پی ببرند. یک آسمان بنفش با گل‌هایی که در آسمان پرواز می‌کنند. درختانی با برگ‌های قرمز و یک خانه با دودکش.

جاده‌ای که توی آن یک ماشین حرکت می‌کند و بچه‌ها و مامان و بابا که دست هم را گرفته‌اند و موهایشان سیخ سیخ شده است.

این نقاشی زیباست. مامان به او می‌گوید: چرا آسمان بنفش است؟ چرا گل‌ها توی آسمان هستند؟ چرا موهای ما سیخ سیخ است انگار ترسیده‌ایم.

زیبا می‌گوید دلم می‌خواد. دوست ندارم عوضش کنم. مادر نمی‌داند که هر چیزی که کودک می‌کشد ریشه در تفکرات و دنیای تخیلی او و واقعیات پیرامونش دارد.

زندگی در نقاشی‌ها

روانشناسان کودک تحلیل‌های زیادی از نقاشی آنان می‌کنند و می‌توانند به زوایای پنهان روحیات کودکان و مشکلاتی که هرگز به زبان نمی‌آورند و گاه والدین هم به آن اشاره‌ای نمی‌کنند پی ببرند.

زهره مرشدی روانشناس و مشاور مدرسه می‌گوید: اعضای یک خانواده هماهنگ، در نقاشی‌های کودکان، همیشه با هم و دست در دست هم نشان داده می‌شوند. اگر این اشخاص در تصویر در حالتی تعاملی و خوش و خرم بایکدیگر باشند نشان می‌دهد درجه صمیمیت آنها بیشتر است.

کودک، در نقاشی خانواده، تصویر خود را نزدیک شخصی نقاشی می‌کند که بیشتر دوست دارد؛ ولی اگر کودکی فکر کند که مثلاً خواهرش بیش از او مورد توجه پدر و مادر است، در نقاشی خود خواهرش را بین پدر و مادر و خود را دورتر از آنها در حاشیه کاغذ قرار می‌دهد.

در بعضی از نقاشی‌ها تعدادی از افراد خانواده داخل خانه و تعدادی دیگر خارج از خانه نمایش داده می‌شوند.

این‌گونه نقاشی‌ها یا منعکس‌کننده غیبت واقعی شخص یا اشخاصی است که در خارج از خانه ترسیم شده‌اند یا کمبود جذابیت عاطفی کودک را نسبت به آنها می‌نمایند.

وی می‌افزاید: نقاشی بزرگی که همه صفحه را بگیرد نشانه اعتماد به نفس کودک است، اما کودکی که نقاشی ریز و کوچکی در یک گوشه صفحه می‌کشد و بقیه را سفید می‌گذارد اغلب از اعتماد به نفس کمی برخوردار است.

استفاده از خطوط شکسته و لرزان نیز همین حالت را نشان می‌دهد.

وقتی مرا دوست ندارند

سهیل یک خواهر کوچولوی تازه به دنیا آمده دارد. او وقتی نقاشی می‌کشد همیشه خواهر کوچولوی خود را از خود بزرگ‌تر می‌کشد و نشان می‌دهد همان‌طور که در قنடاق از او بزرگ‌تر است ایستاده و او کوچک‌تر است.

روانشناس مهدکودک می‌گوید: از وقتی خواهرش به دنیا آمده حس می‌کند کمتر مورد توجه واقع می‌شود به همین دلیل در نقاشی‌های خود او را بزرگ‌تر از خود ترسیم می‌کند و همیشه خودش یک گوشه دورتر از خواهر، مادر و پدر ایستاده است.

او معتقد است والدین این کودک باید توجه موثرتری به او نشان دهند و او را در سرنوشت نوزاد تازه به دنیا آمده دخیل کنند و در مورد کارهایش از او کمک بخواهند تا خود را جدا از مجموعه خانواده حس نکند.

در بیشتر نقاشی‌هایی که کودکان ترسیم می‌کنند، همیشه یک شخصیت اصلی وجود دارد که کودک بیشترین بار احساسی خود را چه به صورت عشق و ستایش و چه به صورت ترس و دلهره روی او مستقر می‌کند.

این شخصیت اصلی غالباً قبل از دیگران ترسیم می‌شود، زیرا او اولین شخصی است که کودک به او فکر می‌کند. این شخصیت اصلی، همیشه در اندازه‌ای بزرگ‌تر از دیگر اشخاص و با جزئیاتی بیشتر و کامل‌تر ترسیم می‌شود.

هنگامی که در نقاشی خانواده، یکی از اعضای خانواده وجود ندارد، می‌توان نتیجه گرفت که کودک آگاهانه یا ناخودآگاه آرزوی نبودن آن شخص را دارد.

این پدیده بیشتر در نقاشی‌های کودکانی دیده می‌شود که با گذشت چند سال هنوز تولد خواهر یا برادر کوچک‌تر از خود را نپذیرفته‌اند بنابراین با حذف این کودک مزاحم از نقاشی، خود را در دورانی طلایی که قبل از تولد نوزاد در آن زیسته‌اند، به تصویر می‌کشند.

نقاشی به ما کمک می‌کند تا به دنیای درونی و روح کودک پی ببریم، بدانیم چه نیازهایی دارد، آیا کودک ناسازگار یا بیمار است؟ در بزرگسالی می‌خواهد چه کاره شود؟ و... به دلیل علاقه بسیاری از خانواده‌ها و اهمیت نقاشی کودکان تصمیم دارم در این شماره و در چند شماره آینده مفاهیم نقاشی کودکان را به طور کامل خلاصه شده، تقدیمتان کنم.

مفهوم خورشید، ماه، آسمان، زمین، اتومبیل و حیوانات را در این شماره با هم بررسی می‌کنیم، لطفاً توجه داشته باشید که شما به کودک، موضوع نقاشی نمی‌دهید و خودش آزادانه نقاشی می‌کشد.

نمادگرایی در نقاشی کودک

برخلاف تصور رایج، نقاشی کودکان پر از نمادهای زندگی اوست. روانشناسان معتقدند خورشید نماد والدین او است. خورشید در نقاشی کودک همچنین نشانه امنیت، خوشحالی، گرما، قدرت و به قول روانشناسان خورشید به معنی پدر است.

وقتی رابطه کودک و پدر خوب است کودک خورشید را در حال درخشیدن می‌کشد و وقتی رابطه آن دو مطلوب نیست کودک خورشید را در پشت کوه ناپدید می‌کند.

ترس کودک از پدر به رنگ قرمز تند یا سیاه در نقاشی دیده می‌شود. البته با یک نقاشی ما به قضاوت نمی‌پردازیم بلکه باید چند نقاشی کودک را بررسی کرد.

اما برخلاف خورشید، ماه نشانه نیستی است. اغلب کودکان ماه را کنار قبر و قبرستان می‌کشند. کودکان در نقاشی خود ماه را با مرگ معنی می‌بخشند.

به پاکی آسمان

آسمان به معنی الهام و پاکی و زمین به معنی ثبات و امنیت است. کودکان خیلی کوچک هیچ وقت خطی برای نشان دادن زمین ترسیم نمی‌کنند، ولی در پنج یا شش سالگی که آغاز به درک دلایل منطقی می‌کنند به کشیدن زمین نیز می‌پردازند.

وسایل قدرت

در جامعه امروزی، ماشین نشانه قدرت است، به همین دلیل در نقاشی‌های کودکان مخصوصاً پسرچه‌ها ماشین زیاد دیده می‌شود.

اشکان هر وقت نقاشی می‌کند یک خانه و ماشین می‌کشد که خودش پشت فرمان نشسته است.

آنها ماشین ندارند، اما دایمی او که دارای یک خودرو شخصی است گاهی اجازه می‌دهد در حالت پارک اشکان پشت فرمان قرار بگیرد.

به اعتقاد پژوهشگران ترجیح دادن کشیدن ماشین به جای آدم در این دوره خود به خود نشان‌دهنده وابسته بودن شخص به دنیای

خارج و زندگی ماشینی است البته این مسائل بستگی به سن، فرهنگ، عوامل ذهنی و... نوجوان دارد، اما کشیدن در حال راندن ماشین توسط کودک درخواست قدرت را در او نشان می‌دهد.

حیوانات

اگر کودک شما در اطراف خود با حیوانات سر و کار ندارد و به باغ وحش نمی‌رود باید به حیواناتی که در نقاشی‌هایش حضور دارند توجه کرد.

گاهی ممکن است کودک احساس گناه و تقصیری را که تجربه کرده و جرأت نکرده آن را ابراز کند در نقاشی و در قالب حیوان نشان دهد.

کشیدن حیوانات درنده نشانه فشارهای درونی مخفی کودک است. مثلاً کودکی که نسبت به برادر کوچک‌تر تازه به دنیا آمده‌اش حسادت می‌کند در نقاشی‌اش ممکن است گریه‌گر بکشد که این نشان‌دهنده ترس و دلهره کودک از تازه وارد کوچولو است.

تحلیل نقاشی کودک یک کار تخصصی است که شما می‌توانید با کمک روانشناسان کودک اقدام به این کار کنید.

برای این که نقاشی‌های کودکان به شما کمک کند که به اسرار درون او واقف شوید نباید بالای سر او بنشینید و به او مداد رنگی به میل خودتان بدهید. او در نقاشی کردن باید آزادی کامل داشته باشد.

در پایان نقاشی از کودک بخواهید که در مورد تصاویر کشیده شده برای شما حرف بزند. این‌گونه اطلاعات به شما در تجزیه و تحلیل نقاشی کودک کمک می‌کند.

زهرا زیبارتی